



ΕΡΕΥΝΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΓΚΥΡΙΑΣ

Νοέμβριος 2023

Οι Έρευνες Οικονομικής Συγκυρίας στοχεύουν στην αποτύπωση των αντιλήψεων των επιχειρηματιών και καταναλωτών για την τρέχουσα οικονομική κατάσταση και των προσδοκιών τους για διάφορα οικονομικά μεγέθη. Τα στοιχεία συλλέγονται μηνιαία, βάσει εναρμονισμένων ερωτηματολογίων σε όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) και καλύπτουν τους τομείς των υπηρεσιών, του λιανικού εμπορίου, των κατασκευών, της μεταποίησης, καθώς και καταναλωτές. Η χρησιμότητα αυτών των στοιχείων έγκειται στις προπορευόμενες πληροφορίες που περιέχουν για την εξέλιξη διαφόρων μακροοικονομικών μεγεθών. Τα στοιχεία παρουσιάζουν τη διαφορά του ποσοστού των ερωτηθέντων που απάντησαν θετικά από το ποσοστό αυτών που εκφράστηκαν αρνητικά. Οι έρευνες περιέχουν ερωτήσεις που αφορούν την τρέχουσα οικονομική κατάσταση των επιχειρήσεων και νοικοκυριών (Τρέχουσα Κατάσταση) και τις προσδοκίες τους για το προσεχές μέλλον (Προσδοκίες). Για κάθε τομέα υπολογίζεται ένας δείκτης που αντανακλά το γενικό κλίμα στον συγκεκριμένο τομέα (Τρέχουσα Κατάσταση και Προσδοκίες). Για παρουσίαση της ευρύτερης οικονομικής κατάστασης στην Κύπρο δημοσιεύεται ο Δείκτης Οικονομικής Συγκυρίας (ΔΟΣ-ΚΟΕ) ο οποίος αποτελείται από σταθμισμένες απαντήσεις που αφορούν την τρέχουσα κατάσταση και τις προσδοκίες από όλους τους τομείς. Η στάθμιση του Δείκτη λαμβάνει υπόψη τη συνεισφορά του κάθε τομέα στο ΑΕΠ της Κύπρου. Οι έρευνες διεξάγονται ανάμεσα σε ανώτερα στελέχη εταιρειών σε δείγμα το οποίο δίνει μεγαλύτερη βαρύτητα σε μεγαλύτερες επιχειρηματικές μονάδες. Η έρευνα καταναλωτών γίνεται με τη χρήση τυχαίου δείγματος. Οι έρευνες διεξάγονται μεταξύ της πρώτης και της τρίτης εβδομάδας του κάθε μήνα.

Περίληψη

Τον Νοέμβριο 2023, το οικονομικό κλίμα βελτιώθηκε, με τον Δείκτη Οικονομικής Συγκυρίας (ΔΟΣ) να αυξάνεται κατά 2,6 μονάδες σε σύγκριση με τον Οκτώβριο. Η αύξηση του ΔΟΣ οφείλεται κυρίως στην ενδυνάμωση του επιχειρηματικού κλίματος στους τομείς των υπηρεσιών και των κατασκευών.

Η άνοδος του κλίματος στις υπηρεσίες προήλθε από τη σημαντική βελτίωση των αξιολογήσεων για την τρέχουσα κατάσταση (οικονομική κατάσταση επιχείρησης, κύκλος εργασιών), παρά από την ισχυροποίηση των προσδοκιών για τη ζήτηση. Η ενίσχυση του κλίματος στις κατασκευές ήταν αποτέλεσμα βελτιωμένων αξιολογήσεων για τα υπό εξέλιξη έργα και θετικότερων εκτιμήσεων για τον αριθμό των εργαζομένων στον κλάδο κατά το επόμενο τρίμηνο. Στο λιανικό εμπόριο, το επιχειρηματικό κλίμα παρέμεινε αμετάβλητο στα επίπεδα Οκτωβρίου, αφού η καλύτερευση της τρέχουσας κατάστασης (πρόσφατες πωλήσεις, τρέχοντα αποθέματα) αντισταθμίστηκε από την επιδείνωση των προσδοκιών για τις πωλήσεις του επόμενου τριμήνου. Στη μεταποίηση, το κλίμα υποχώρησε λόγω αρνητικότερων αξιολογήσεων για τις τρέχουσες παραγγελίες και πιο απαισιόδοξων εκτιμήσεων για τη μελλοντική παραγωγή.

Τον Νοέμβριο, το καταναλωτικό κλίμα βελτιώθηκε οριακά. Οι εκτιμήσεις των καταναλωτών για τη μελλοντική οικονομική κατάσταση των νοικοκυριών τους και της χώρας ήταν λιγότερο αρνητικές τον Νοέμβριο. Ωστόσο, σε σχέση με τον Οκτώβριο, οι αξιολογήσεις των καταναλωτών για την πρόσφατη οικονομική κατάσταση των νοικοκυριών τους ήταν δυσμενέστερες, και οι προθέσεις τους να προβούν σε δαπάνες για μεγάλες αγορές αποδυναμώθηκαν.

Ο Δείκτης Οικονομικής Αβεβαιότητας υποχώρησε περαιτέρω τον Νοέμβριο, εξαιτίας της μείωσης της αβεβαιότητας ανάμεσα σε επιχειρήσεις στον τομέα των υπηρεσιών.

Η καταγραφή του οικονομικού κλίματος στην Κύπρο διεξάγεται μέσω της συμμετοχής του Κέντρου Οικονομικών Ερευνών του Πανεπιστημίου Κύπρου (ΚΟΕ), σε συνεργασία με την εταιρεία RAI Consultants Ltd, στο ευρωπαϊκό πρόγραμμα Joint Harmonised European Union Programme of Business and Consumer Surveys. Το έργο χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση, το Υπουργείο Οικονομικών και το Πανεπιστήμιο Κύπρου.

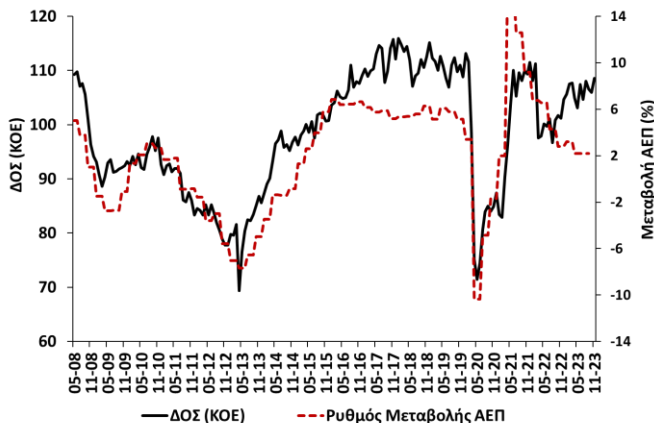
Co-funded by
the European Union



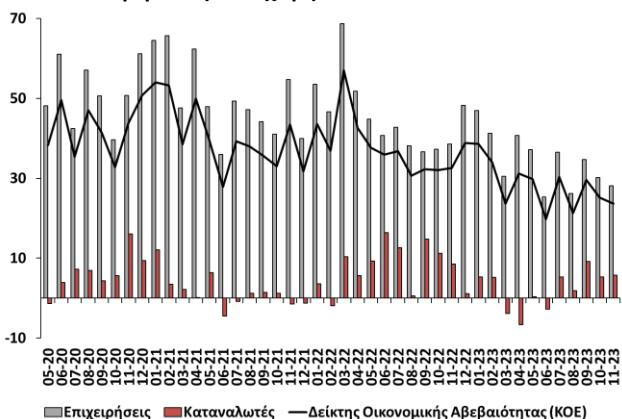
Τον Οκτώβριο 2023, ο Δείκτης Οικονομικής Συγκυρίας (ΔΟΣ) για την Κύπρο αυξήθηκε κατά 2,6 μονάδες σε σύγκριση με τον Οκτώβριο 2022 (Διάγραμμα 1, Πίνακας 1). Η αύξηση του ΔΟΣ προήλθε κυρίως από την ενδυνάμωση του επιχειρηματικού κλίματος στους τομείς των υπηρεσιών και των κατασκευών. Το επιχειρηματικό κλίμα στο λιανικό εμπόριο παρέμεινε στα επίπεδα Οκτωβρίου, ενώ στη μεταποίηση αποδυναμώθηκε. Η καταναλωτική εμπιστοσύνη βελτιώθηκε οριακά. Η άνοδος του ΔΟΣ τον Νοέμβριο συνδέεται περισσότερο με καλύτευση της τρέχουσας κατάστασης των επιχειρήσεων, παρά με ισχυροποίηση των προσδοκιών.

Τον Οκτώβριο, ο Δείκτης Οικονομικής Αβεβαιότητας (Διάγραμμα 2, Πίνακας 1) υποχώρησε λόγω μείωσης της αβεβαιότητας των επιχειρήσεων στον τομέα των υπηρεσιών. Η αβεβαιότητα ανάμεσα στις επιχειρήσεις των υπόλοιπων τομέων, ειδικότερα στο λιανικό εμπόριο, αυξήθηκε. Η αβεβαιότητα ανάμεσα στους καταναλωτές σημείωσε μικρή άνοδο.

Διάγραμμα 1: Δείκτης Οικονομικής Συγκυρίας (ΚΟΕ) και ρυθμός μεταβολής ΑΕΠ¹

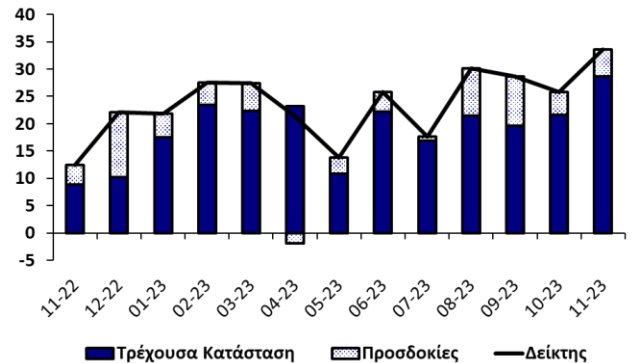


Διάγραμμα 2: Δείκτης Οικονομικής Αβεβαιότητας (ΚΟΕ) και αβεβαιότητα επιχειρήσεων και καταναλωτών²



Στις **υπηρεσίες**, το επιχειρηματικό κλίμα ενδυναμώθηκε κυρίως λόγω της σημαντικής βελτίωσης της τρέχουσας κατάστασης (Διάγραμμα 3, Πίνακας 1).

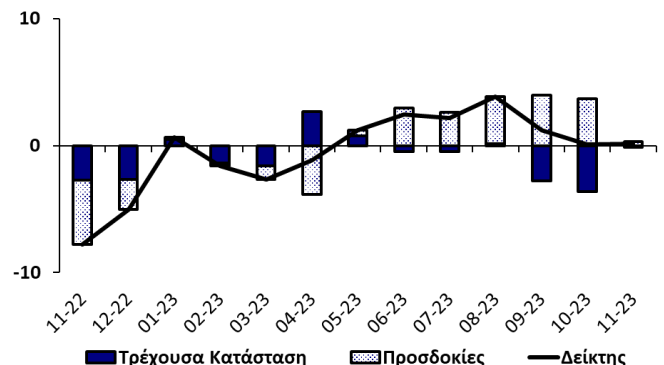
Διάγραμμα 3: Δείκτης Επιχειρηματικού Κλίματος – Υπηρεσίες (συνεισφορά τρέχουσας κατάστασης και προσδοκιών)



Οι απαντήσεις των επιχειρήσεων σχετικά με την οικονομική τους κατάσταση και τον κύκλο εργασιών τους κατά το τελευταίο τρίμηνο ήταν πολύ πιο θετικές συγκριτικά με τον Οκτώβριο, φτάνοντας στο υψηλότερο σημείο της περιόδου Νοέμβριος 2022 – Νοέμβριος 2023. Οι προσδοκίες για τον κύκλο εργασιών του επόμενου τριμήνου αναθεωρήθηκαν ελαφρώς προς τα πάνω. Επιπλέον, βελτιώσεις καταγράφηκαν σε σχέση με την απασχόληση. Τον Νοέμβριο, οι επιχειρήσεις αξιολόγησαν θετικότερα τα πρόσφατα επίπεδα απασχόλησης και αναθεώρησαν προς τα πάνω τις προσδοκίες για τον αριθμό των εργαζομένων τους κατά το επόμενο τρίμηνο. Τον Νοέμβριο, οι προσδοκίες για τις τιμές πώλησης του επόμενου τριμήνου αναθεωρήθηκαν προς τα πάνω, μετά από δύο μήνες καθοδικών αναθεωρήσεων.

Στο **λιανικό εμπόριο**, το επιχειρηματικό κλίμα παρέμεινε αμετάβλητο στα επίπεδα Οκτωβρίου, αφού η βελτίωση της τρέχουσας κατάστασης αντισταθμίστηκε από την επιδείνωση των προσδοκιών (Διάγραμμα 4, Πίνακας 1).

Διάγραμμα 4: Δείκτης Επιχειρηματικού Κλίματος – Λιανικό Εμπόριο (συνεισφορά τρέχουσας κατάστασης και προσδοκιών)



Τον Νοέμβριο, οι απαντήσεις των επιχειρήσεων για τις πρόσφατες πωλήσεις ήταν λιγότερο αρνητικές συγκριτικά με τον Οκτώβριο. Παράλληλα, οι αξιολογήσεις για τα τρέχοντα επίπεδα των αποθεμάτων αποτύπωσαν πτωτικές τάσεις, ενισχύοντας το κλίμα. Αντιθέτως, οι

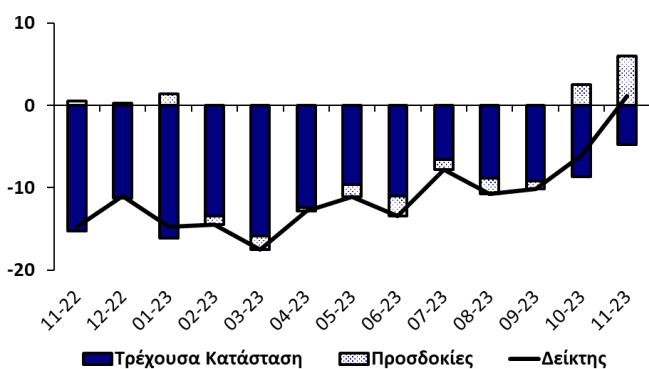
¹ Ο ρυθμός μεταβολής του πραγματικού ΑΕΠ (διορθωμένο ως προς τις εποχικές διακυμάνσεις και τις εργάσιμες μέρες) υπολογίζεται σε σύγκριση με το αντίστοιχο τρίμηνο του προηγούμενου χρόνου (πηγή: Στατιστική Υπηρεσία).

² Για τις επιχειρήσεις παρουσιάζεται ο σταθμισμένος μέσος όρος των απαντήσεων στους τέσσερις τομείς.

επιχειρήσεις αναθεώρησαν προς τα κάτω τόσο τις προσδοκίες για τις πωλήσεις του επόμενου τριμήνου, όσο και τις εκτιμήσεις για τις παραγγελίες σε προμηθευτές. Οι εκτιμήσεις σχετικά με τον αριθμό των εργαζομένων παρέμειναν στα επίπεδα Οκτωβρίου, χωρίς να αναμένονται σημαντικές αλλαγές στην απασχόληση του κλάδου τους επόμενους μήνες. Οι προσδοκίες για τις τιμές πώλησης συνέχισαν την καθοδική πορεία για τρίτο συνεχόμενο μήνα.

Στις **κατασκευές**, το επιχειρηματικό κλίμα ενισχύθηκε περαιτέρω λόγω βελτίωσης της τρέχουσας κατάστασης και των προσδοκιών (Διάγραμμα 5, Πίνακας 1).

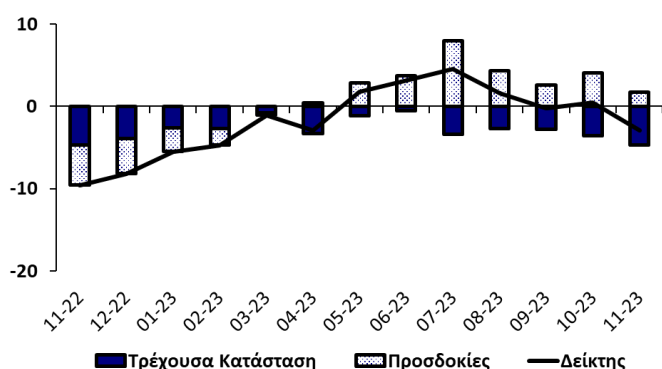
Διάγραμμα 5: Δείκτης Επιχειρηματικού Κλίματος – Κατασκευές (συνεισφορά τρέχουσας κατάστασης και προσδοκιών)



Τον Νοέμβριο, οι αξιολογήσεις των επιχειρήσεων για τη δραστηριότητά τους κατά το τελευταίο τρίμηνο ήταν ευνοϊκότερες σε σχέση με τον περασμένο μήνα. Σημαντική βελτίωση καταγράφηκε στις απαντήσεις των επιχειρήσεων για τα επίπεδα των υπό εξέλιξη έργων. Επιπλέον, οι εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για τον αριθμό των εργαζομένων τους κατά το επόμενο τρίμηνο αναθεωρήθηκαν προς τα πάνω για τρίτο συνεχόμενο μήνα, φτάνοντας στο υψηλότερο σημείο της περιόδου Νοέμβριος 2022 – Νοέμβριος 2023. Οι προσδοκίες για τις τιμές πώλησης αναθεωρήθηκαν ξανά προς τα κάτω, παραμένοντας ωστόσο σε σχετικά υψηλό επίπεδο.

Στη **μεταποίηση**, το επιχειρηματικό κλίμα υποχώρησε λόγω επιδείνωσης της τρέχουσας κατάστασης και των προσδοκιών (Διάγραμμα 6, Πίνακας 1).

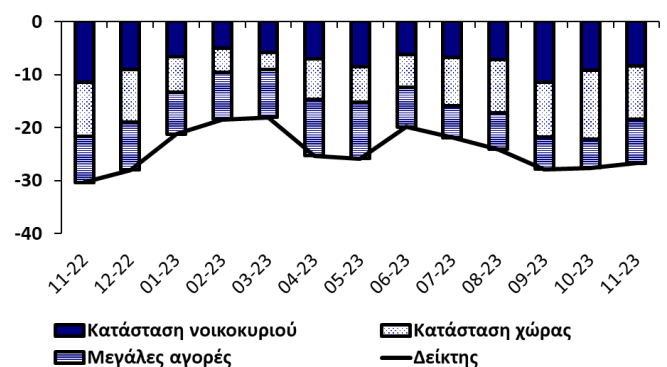
Διάγραμμα 6: Δείκτης Επιχειρηματικού Κλίματος – Μεταποίηση (συνεισφορά τρέχουσας κατάστασης και προσδοκιών)



Συγκριτικά με τον Οκτώβριο, οι επιχειρήσεις αξιολόγησαν αρνητικότερα την πρόσφατη παραγωγή τους, καθώς και τις τρέχουσες παραγγελίες τους (συμπεριλαμβανομένων και των παραγγελιών για εξαγωγές). Οι απαντήσεις για τα τρέχοντα επίπεδα των αποθεμάτων τελικών προϊόντων δεν κατέγραψαν ουσιώδεις μεταβολές από τα επίπεδα του περασμένου μήνα. Τον Νοέμβριο, οι εκτιμήσεις για την παραγωγή του επόμενου τριμήνου ήταν πιο απαισιόδοξες σε σχέση με τον Οκτώβριο. Οι προσδοκίες για τον αριθμό των εργαζομένων διαμορφώθηκαν κοντά στα επίπεδα Οκτωβρίου, χωρίς να αναμένονται μεγάλες αλλαγές στην απασχόληση του τομέα. Οι προσδοκίες των επιχειρήσεων για τις τιμές πώλησης αναθεωρήθηκαν προς τα κάτω τον Νοέμβριο.

Το κλίμα ανάμεσα στους **καταναλωτές** βελτιώθηκε οριακά (Διάγραμμα 7, Πίνακας 1).

Διάγραμμα 7: Δείκτης Καταναλωτικού Κλίματος (συνεισφορά συνιστωσών)



Συγκριτικά με τον προηγούμενο μήνα, οι αξιολογήσεις των καταναλωτών για την πρόσφατη οικονομική κατάσταση των νοικοκυριών τους επιδεινώθηκαν, ενώ οι απαντήσεις τους για την πρόσφατη οικονομική κατάσταση της χώρας βελτιώθηκαν τον Νοέμβριο. Οι εκτιμήσεις των καταναλωτών για τη μελλοντική οικονομική κατάσταση των νοικοκυριών τους και της χώρας γενικότερα ήταν ευνοϊκότερες σε σχέση με τον Οκτώβριο, αν και παραμένουν αρκετά αρνητικές. Επιπλέον, οι καταναλωτές τον Νοέμβριο εμφανίστηκαν λιγότερο απαισιόδοξοι απ' ό,τι τον Οκτώβριο για τις μελλοντικές συνθήκες στην αγορά εργασίας, μολονότι ένα σημαντικό ποσοστό συνεχίζει να αναμένει άνοδο της ανεργίας.

Οι αξιολογήσεις των καταναλωτών για την πορεία των τιμών κατά τους τελευταίους 12 μήνες αποτύπωσαν κάποια αποκλιμάκωση των ανοδικών πιέσεων για δεύτερο συνεχόμενο μήνα. Επίσης, οι καταναλωτές αναθεώρησαν σημαντικά προς τα κάτω τις προσδοκίες τους για την πορεία των τιμών, ενδεχομένως και λόγω της εφαρμογής δημοσιονομικών μέτρων για συγκράτηση της ακρίβειας.

Τον Νοέμβριο, οι καταναλωτές εμφανίστηκαν πολύ πιο αρνητικοί (συγκριτικά με τον Οκτώβριο) ως προς το

ενδεχόμενο πραγματοποίησης δαπανών για μεγάλες αγορές, ενώ παρέμειναν περίπου το ίδιο αρνητικοί όπως και τον Οκτώβριο ως προς το ενδεχόμενο αποταμίευσης κατά τους επόμενους 12 μήνες.

Συμπερασματικά, ο ΔΟΣ για την Κύπρο τον Νοέμβριο ενισχύθηκε κατά 2,6 μονάδες σε σχέση με τον Οκτώβριο, κυρίως λόγω βελτίωσης του επιχειρηματικού κλίματος στον τομέα των υπηρεσιών και των κατασκευών. Το επιχειρηματικό κλίμα στο λιανικό εμπόριο παρέμεινε αμετάβλητο στα επίπεδα Οκτωβρίου, ενώ στον τομέα της μεταποίησης υποχώρησε. Το καταναλωτικό κλίμα βελτιώθηκε οριακά. Τον Νοέμβριο, ο Δείκτης Οικονομικής Αβεβαιότητας για την Κύπρο υποχώρησε περαιτέρω, λόγω μείωσης της αβεβαιότητας ανάμεσα σε επιχειρήσεις στον τομέα των υπηρεσιών. Οι προσδοκίες των επιχειρήσεων για τις τιμές πώλησης αναθεωρήθηκαν προς τα κάτω σε όλους τους τομείς, με εξαίρεση τον τομέα των υπηρεσιών. Επίσης, οι καταναλωτές αναθεώρησαν σημαντικά προς τα κάτω τις προσδοκίες τους για την πορεία των τιμών, ενδεχομένως και λόγω της εφαρμογής δημοσιονομικών μέτρων για συγκράτηση της ακρίβειας.

Επενδυτικά σχέδια επιχειρήσεων

Από τον Νοέμβριο 2021, στις Έρευνες των υπηρεσιών και της μεταποίησης έχουν συμπεριληφθεί ερωτήσεις σχετικά με τα επενδυτικά σχέδια των επιχειρήσεων. Τα στοιχεία συλλέγονται δύο φορές τον χρόνο, κατά τους μήνες Μάρτιο και Νοέμβριο, από τα δείγματα των μηνιαίων Ερευνών, με 250 και 120 επιχειρηματικές μονάδες στις υπηρεσίες και στη μεταποίηση αντίστοιχα.³

Οι ερωτήσεις σχετικά με τις επενδύσεις στις Έρευνες Μαρτίου και Νοεμβρίου διαφέρουν.⁴ Τον Μάρτιο, οι επιχειρήσεις περιγράφουν την πορεία των επενδύσεών τους, συνολικά και κατά κατηγορία, τόσο για την προηγούμενη όσο και για την τρέχουσα χρονιά. Τον Νοέμβριο, οι επιχειρήσεις αξιολογούν την πορεία των συνολικών επενδύσεων την τρέχουσα χρονιά και δίνουν εκτιμήσεις για τη μεταβολή στις επενδύσεις τους κατά την επόμενη χρονιά. Παράλληλα, τον Νοέμβριο, οι επιχειρήσεις περιγράφουν τον σκοπό για τον οποίο πραγματοποίησαν ή προγραμματίζουν επενδύσεις,

³ Τα στοιχεία για τα επενδυτικά σχέδια των επιχειρήσεων στη μεταποίηση και στις υπηρεσίες συλλέγονται στα πλαίσια του ευρωπαϊκού προγράμματος Joint Harmonised European Union Programme of Business and Consumer Surveys. Οι ερωτήσεις για τα επενδυτικά σχέδια των επιχειρήσεων αντικαθιστούν την Έρευνα Επενδύσεων που διεξαγόταν στον τομέα της μεταποίησης μέχρι τον Απρίλιο 2021.

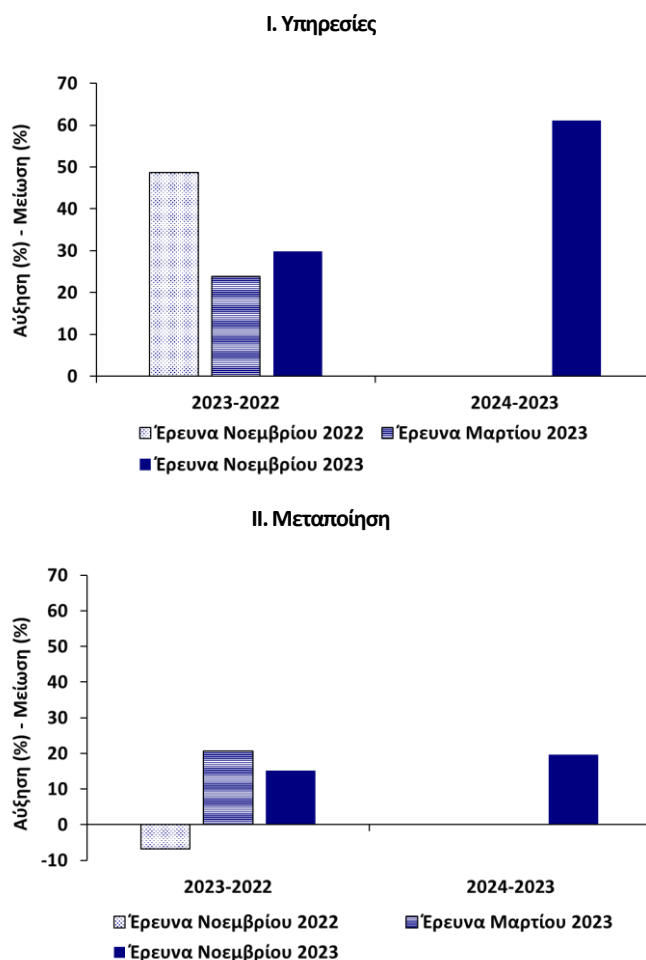
⁴ Στις επενδύσεις περιλαμβάνονται μηχανήματα, εξοπλισμός, γη, κτήρια, υποδομές, άλλα περιουσιακά στοιχεία (π.χ. Έρευνα και Ανάπτυξη -R&D- λογισμικά, δεδομένα, πνευματική ιδιοκτησία).

καθώς και τους παράγοντες που δίνουν ώθηση στις επενδύσεις τους.

Στις Έρευνες, οι επιχειρήσεις δίνουν εκτιμήσεις για τις επενδύσεις της τρέχουσας και της επόμενης χρονιάς, επιλέγοντας μεταξύ τριών απαντήσεων «Αύξηση», «Στα ίδια με τα περσινά επίπεδα» ή «Μείωση». Στα διαγράμματα που ακολουθούν, τα αποτελέσματα παρουσιάζονται ως η διαφορά μεταξύ του ποσοστού των αισιόδοξων επιχειρήσεων (δηλ. αυτών που επέλεξαν «Αύξηση») από το ποσοστό των απαισιόδοξων (δηλ. αυτών που απάντησαν «Μείωση»).

Στο Διάγραμμα 8 (I και II) παρουσιάζονται οι εκτιμήσεις των επιχειρήσεων στον κάθε τομέα για (α) το 2023 σε σχέση με το 2022 και (β) το 2024 σε σχέση με το 2023. Για την τρέχουσα χρονιά (δηλ. το 2023 σε σχέση με το 2022), οι εκτιμήσεις είχαν δοθεί αρχικά στην Έρευνα Νοεμβρίου 2022 και στη συνέχεια αναθεωρήθηκαν στην Έρευνα Μαρτίου 2023 και Νοεμβρίου 2023.

Διάγραμμα 8: Πορεία επενδύσεων κατά το τρέχον και το επόμενο έτος (ποσοστό επιχειρήσεων)



Στον τομέα των υπηρεσιών, οι επιχειρήσεις στην Έρευνα Νοεμβρίου 2023 εμφανίστηκαν πιο αισιόδοξες για τις επενδύσεις τους κατά το 2023 συγκριτικά με την Έρευνα Μαρτίου 2023. Παρά ταύτα, η τελευταία εκτίμηση είναι πιο συντηρητική από την πρώτη που είχε δοθεί στην

Έρευνα Νοεμβρίου 2022. Για το 2024 (για το οποίο η πρώτη εκτίμηση δόθηκε στην Έρευνα Νοεμβρίου 2023), η αισιοδοξία των επιχειρήσεων όσον αφορά τη διεξαγωγή επενδύσεων φαίνεται να ενδυναμώνεται σε σχέση με το 2023, καθώς το ποσοστό των θετικών εκτιμήσεων (αύξηση) υπερτερεί σημαντικά των αρνητικών (μείωση).

Στον τομέα της μεταποίησης, οι επιχειρήσεις στην Έρευνα Νοεμβρίου 2023, αναθεώρησαν προς τα κάτω τις εκτιμήσεις τους για την πορεία των επενδύσεών τους κατά το 2023, συγκριτικά με την έρευνα Μαρτίου 2023, παραμένοντας όμως θετικές και ταυτόχρονα πιο αισιόδοξες απ' ό,τι στην έρευνα Νοεμβρίου 2022 (όπου επικρατούσαν οι αρνητικές απαντήσεις). Οι επιχειρήσεις στην πρώτη τους εκτίμηση για το 2024, στην Έρευνα Νοεμβρίου 2023, παρουσιάζονται αισιόδοξες για την πορεία των επενδύσεών τους, με το ποσοστό που αναμένει αύξηση να ξεπερνά το ποσοστό που εκτιμά μείωση. Η αισιοδοξία για τις επενδύσεις στη μεταποίηση κατά το 2024 φαίνεται να ενισχύεται ελαφρώς σε σχέση με το 2023.

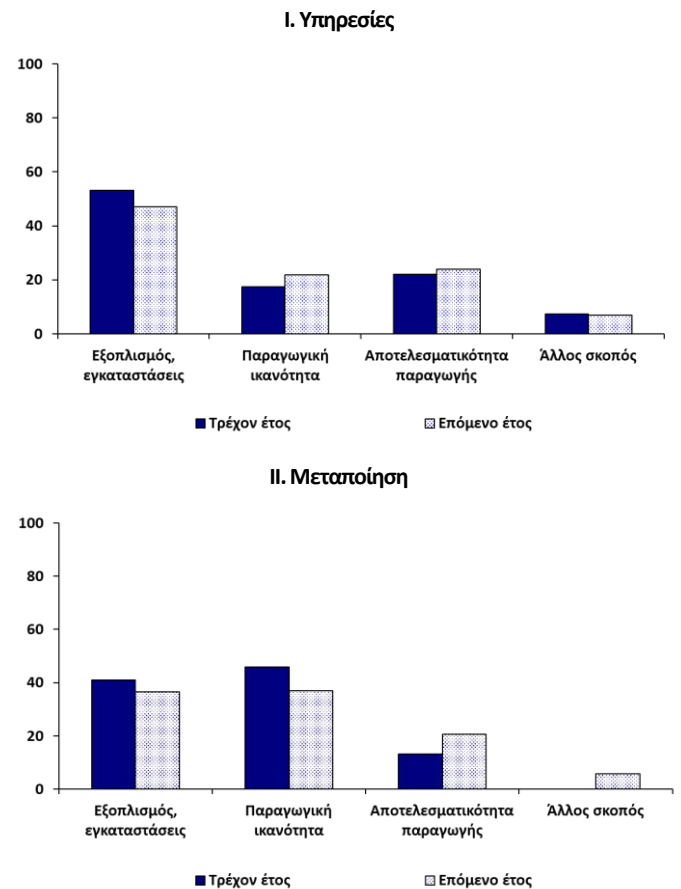
Στο Διάγραμμα 9 (I και II) παρουσιάζονται οι αξιολογήσεις των επιχειρήσεων στον κάθε τομέα (ποσοστά) ανάλογα με τον σκοπό των επενδύσεων κατά το 2023 και 2024. Οι ερωτώμενοι επιλέγουν μία ή περισσότερες απαντήσεις αναφορικά με τον σκοπό για τον οποίο έγιναν ή θα γίνουν οι επενδύσεις στην επιχείρηση. Οι επιλογές σχετικά με τον σκοπό των επενδύσεων περιλαμβάνουν τα ακόλουθα: (α) αντικατάσταση παλιού εξοπλισμού και εξοπλισμού πληροφορικής, κτηρίων/εγκαταστάσεων, (β) επέκταση της ικανότητας για παροχή/παραγωγή υφιστάμενων ή νέων υπηρεσιών/προϊόντων, (γ) βελτίωση της αποτελεσματικότητας διαδικασιών/παραγωγής, (δ) άλλος σκοπός (π.χ. βελτίωση της ασφάλειας, συμμόρφωση με κανονιστικές ρυθμίσεις στις υπηρεσίες, έλεγχος της ρύπανσης στη μεταποίηση).

Στον τομέα των υπηρεσιών, ως επικρατέστερος σκοπός των επενδύσεων για το 2023 και 2024 παρουσιάζεται η αντικατάσταση παλιού εξοπλισμού και κτηρίων, με ποσοστά που κυμαίνονται γύρω στο 50%. Σημαντικό ρόλο φαίνεται να διαδραματίζουν επίσης οι επενδύσεις για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών παραγωγής με ποσοστά γύρω στο 20%, αλλά και η επέκταση της ικανότητας για παροχή υπηρεσιών (17% για το 2023 και 22% για το 2024).

Στον τομέα της μεταποίησης, οι επενδύσεις των επιχειρήσεων για το 2023 και 2024 επικεντρώνονται στην επέκταση της παραγωγικής ικανότητας (46% για το 2023 και 37% για το 2024) και στην αντικατάσταση παλιού εξοπλισμού και εγκαταστάσεων (41% για το 2023 και 37% για το 2024). Δευτερεύοντα ρόλο φαίνεται να διαδραματίζουν οι επενδύσεις για βελτίωση της

αποτελεσματικότητας της παραγωγής (13% για το 2023 και 21% για το 2024).

Διάγραμμα 9: Σκοπός επένδυσης κατά το τρέχον και το επόμενο έτος (ποσοστό απαντήσεων)



Στο Διάγραμμα 10 (I και II) παρουσιάζονται οι απαντήσεις των επιχειρήσεων σχετικά με τους παράγοντες που επενεργούν θετικά στην πραγματοποίηση επενδύσεων κατά το 2023 και 2024.

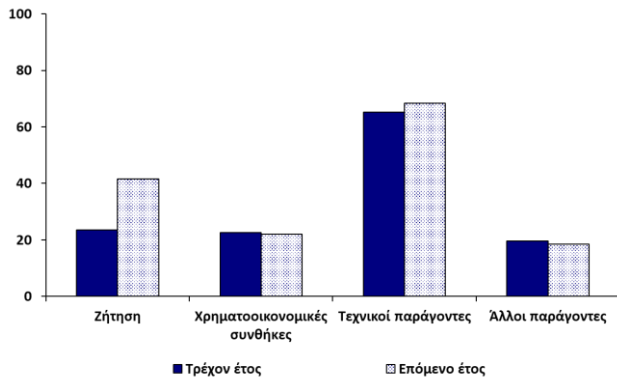
Στις υπηρεσίες, κείριο ρόλο για τη διεξαγωγή επενδύσεων φαίνεται να παίζουν οι τεχνικοί παράγοντες (π.χ. τεχνολογικές εξελίξεις, διαθέσιμο εργατικό δυναμικό, κυβερνητικές πολιτικές), με ποσοστά που ξεπερνούν το 65%. Σημαντικό ποσοστό επιχειρήσεων, ιδίως σε σχέση με τις επενδύσεις το 2024, ανέφερε τη ζήτηση ως παράγοντα που δίνει ώθηση στις επενδύσεις. Μικρότερα ποσοστά επιχειρήσεων (γύρω στο 20%) ανέφεραν ότι οι επενδυτικές τους αποφάσεις επηρεάζονται από τις χρηματοοικονομικές συνθήκες και από άλλους (απροσδιόριστους) παράγοντες.

Στη μεταποίηση, ο καθοριστικότερος παράγοντας για την πραγματοποίηση επενδύσεων το 2023 και το 2024 είναι η ζήτηση των παραγόμενων προϊόντων, με ποσοστά πέραν του 60%. Ακολουθούν οι τεχνικοί παράγοντες (23% και για τις δύο χρονιές), ενώ μικρότερο ρόλο φαίνεται να διαδραματίζουν άλλοι, απροσδιόριστοι παράγοντες (13% για το 2023 και 19% για το 2024),

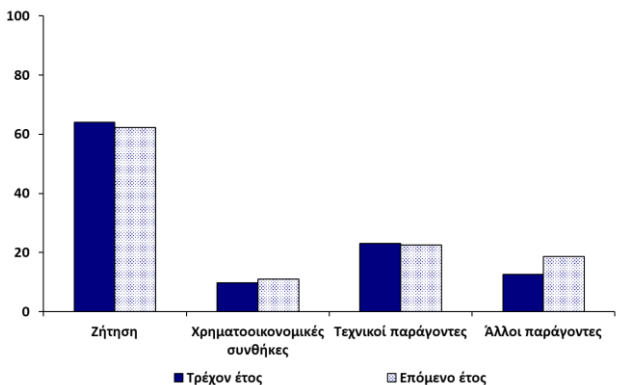
καθώς και οι χρηματοοικονομικές συνθήκες (γύρω στο 10%).

Διάγραμμα 10: Παράγοντες που δίνουν ώθηση στις επενδύσεις (ποσοστό επιχειρήσεων)

I. Υπηρεσίες



II. Μεταποίηση



Συμπερασματικά, οι εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για τη μεταβολή στις επενδύσεις στους τομείς των υπηρεσιών και της μεταποίησης κατά το 2023 παρουσιάζονται αισιόδοξες, με το ποσοστό που αναμένει αύξηση να υπερτερεί του ποσοστού που εκτιμά μείωση. Παρά την αυξημένη γεωπολιτική αβεβαιότητα, οι επιχειρήσεις στους εν λόγω τομείς παραμένουν αισιόδοξες σε σχέση με την πορεία των επενδύσεών τους κατά το 2024. Ώθηση στις επενδύσεις των υπηρεσιών και της μεταποίησης δίνουν οι τεχνικοί παράγοντες (π.χ. τεχνολογικές εξελίξεις, διαθέσιμο εργατικό δυναμικό, κυβερνητικές πολιτικές) και η ζήτηση των παραγόμενων προϊόντων αντίστοιχα.

Πίνακας 1: Δείκτες και διαφορά μεταξύ ποσοστού θετικών και ποσοστού αρνητικών απαντήσεων ανά ερώτηση¹

| Μήνας | 2022 | | 2023 | | | | | | | | | | |
|---|-------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|
| | 11 | 12 | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 |
| ΔΕΙΚΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΓΚΥΡΙΑΣ (ΚΟΕ) ² | 101,2 | 104,7 | 105,6 | 107,5 | 107,7 | 104,9 | 103,1 | 107,4 | 104,7 | 108,1 | 106,5 | 106,0 | 108,6 |
| ΔΕΙΚΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΒΕΒΑΙΟΤΗΤΑΣ (ΚΟΕ) ² | 32,5 | 38,8 | 38,6 | 34,0 | 23,6 | 31,2 | 29,8 | 19,7 | 30,3 | 21,3 | 29,6 | 25,2 | 23,7 |
| ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ | | | | | | | | | | | | | |
| Επιχειρηματικό Κλίμα – Δείκτης ³ | 12 | 22 | 22 | 27 | 27 | 21 | 14 | 26 | 18 | 30 | 29 | 26 | 34 |
| Οικονομική κατάσταση επιχείρησης τους τελευταίους 3 μήνες ⁴ | 18 | 27 | 33 | 37 | 41 | 45 | 26 | 41 | 35 | 35 | 29 | 38 | 49 |
| Ζήτηση τους τελευταίους 3 μήνες ⁴ | 9 | 3 | 19 | 33 | 25 | 25 | 6 | 25 | 16 | 30 | 30 | 27 | 37 |
| Αναμενόμενη ζήτηση τους επόμενους 3 μήνες ⁴ | 11 | 35 | 13 | 12 | 15 | -6 | 9 | 11 | 2 | 26 | 27 | 13 | 15 |
| Απασχόληση τους τελευταίους 3 μήνες | -4 | 0 | 2 | 1 | -3 | 12 | 10 | 7 | -4 | 6 | -4 | 8 | 13 |
| Αναμενόμενη απασχόληση τους επόμενους 3 μήνες | 1 | 7 | 7 | 11 | 12 | 11 | 13 | 4 | 4 | 6 | 4 | 11 | 15 |
| Αναμενόμενες τιμές πώλησης τους επόμενους 3 μήνες | 41 | 47 | 41 | 45 | 40 | 42 | 48 | 39 | 36 | 39 | 36 | 34 | 39 |
| Αβεβαιότητα: δυσκολία πρόβλεψης οικονομικής κατάστασης επιχείρησης ^{5,6} | 29 | 43 | 42 | 35 | 20 | 35 | 30 | 14 | 30 | 15 | 26 | 21 | 17 |
| ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ | | | | | | | | | | | | | |
| Επιχειρηματικό Κλίμα – Δείκτης ³ | -8 | -5 | 1 | -2 | -3 | -1 | 1 | 2 | 2 | 4 | 1 | 0 | 0 |
| Πωλήσεις τους τελευταίους 3 μήνες ⁴ | -25 | -16 | -10 | -12 | -12 | -1 | -10 | -13 | -10 | -9 | -11 | -10 | -3 |
| Τρέχοντα αποθέματα ⁴ | -17 | -8 | -12 | -8 | -7 | -9 | -13 | -11 | -9 | -10 | -3 | 1 | -3 |
| Αναμενόμενες πωλήσεις τους επόμενους 3 μήνες ⁴ | -15 | -7 | 1 | -1 | -3 | -11 | 1 | 9 | 8 | 11 | 12 | 11 | 1 |
| Αναμενόμενες παραγγελίες σε προμηθευτές τους επόμενους 3 μήνες | -23 | -16 | -9 | -8 | -8 | -11 | 1 | 2 | -1 | 3 | 5 | 2 | -3 |
| Αναμενόμενη απασχόληση τους επόμενους 3 μήνες | 2 | 3 | 0 | 1 | 2 | 2 | 1 | 0 | 0 | -1 | 0 | 1 | 1 |
| Αναμενόμενες τιμές πώλησης τους επόμενους 3 μήνες | 63 | 57 | 51 | 58 | 57 | 57 | 49 | 46 | 41 | 52 | 51 | 48 | 42 |
| Αβεβαιότητα: δυσκολία πρόβλεψης οικονομικής κατάστασης επιχείρησης ^{5,6} | 65 | 59 | 54 | 56 | 68 | 66 | 60 | 72 | 62 | 65 | 63 | 59 | 65 |
| ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ | | | | | | | | | | | | | |
| Επιχειρηματικό Κλίμα – Δείκτης ³ | -15 | -11 | -15 | -14 | -17 | -13 | -11 | -13 | -8 | -11 | -10 | -6 | 1 |
| Οικοδομική δραστηριότητα τους τελευταίους 3 μήνες | -7 | -15 | -5 | -13 | -6 | 5 | -5 | -6 | -4 | -8 | -5 | -3 | 0 |
| Υπό εξέλιξη έργα (current overall order books) ⁴ | -31 | -23 | -32 | -27 | -32 | -25 | -19 | -22 | -13 | -18 | -18 | -17 | -10 |
| Αναμενόμενη απασχόληση τους επόμενους 3 μήνες ⁴ | 1 | 0 | 3 | -2 | -3 | -1 | -3 | -5 | -3 | -4 | -2 | 5 | 12 |
| Αναμενόμενες τιμές πώλησης τους επόμενους 3 μήνες | 84 | 80 | 80 | 85 | 77 | 74 | 66 | 70 | 65 | 68 | 75 | 72 | 69 |
| Αβεβαιότητα: δυσκολία πρόβλεψης οικονομικής κατάστασης επιχείρησης ^{5,6} | 58 | 51 | 58 | 51 | 50 | 44 | 40 | 36 | 37 | 36 | 42 | 44 | 48 |
| ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ | | | | | | | | | | | | | |
| Επιχειρηματικό Κλίμα – Δείκτης ³ | -10 | -8 | -5 | -5 | -1 | -3 | 2 | 3 | 5 | 2 | 0 | 1 | -3 |
| Παραγωγή τους τελευταίους 3 μήνες | -15 | -17 | -10 | 0 | -2 | -3 | -2 | 6 | 6 | 10 | 11 | 11 | -2 |
| Τρέχουσες συνολικές παραγγελίες ⁴ | -44 | -36 | -28 | -30 | -29 | -28 | -25 | -27 | -24 | -28 | -27 | -27 | -30 |
| Τρέχουσες παραγγελίες για εξαγωγές | -44 | -35 | -14 | -20 | -24 | -36 | -54 | -13 | -12 | -42 | -36 | -24 | -44 |
| Τρέχοντα αποθέματα τελικών προϊόντων ⁴ | -30 | -24 | -20 | -22 | -26 | -18 | -22 | -25 | -14 | -20 | -19 | -17 | -16 |
| Αναμενόμενη παραγωγή τους επόμενους 3 μήνες ⁴ | -15 | -13 | -9 | -6 | -1 | 1 | 9 | 11 | 24 | 13 | 8 | 12 | 5 |
| Αναμενόμενη απασχόληση τους επόμενους 3 μήνες | 0 | 0 | 0 | 1 | 2 | 1 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 1 |
| Αναμενόμενες τιμές πώλησης τους επόμενους 3 μήνες | 51 | 37 | 36 | 34 | 24 | 28 | 25 | 4 | 9 | 14 | 20 | 20 | 16 |
| Αβεβαιότητα: δυσκολία πρόβλεψης οικονομικής κατάστασης επιχείρησης ^{5,6} | 78 | 75 | 74 | 70 | 61 | 61 | 67 | 64 | 68 | 67 | 69 | 63 | 66 |
| ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΕΣ | | | | | | | | | | | | | |
| Καταναλωτικό Κλίμα – Δείκτης ³ | -30 | -28 | -21 | -18 | -18 | -25 | -26 | -20 | -22 | -24 | -28 | -28 | -27 |
| Οικονομική κατάσταση νοικοκυριού τους τελευταίους 12 μήνες ⁴ | -24 | -24 | -20 | -16 | -18 | -18 | -21 | -16 | -16 | -16 | -28 | -18 | -21 |
| Αναμενόμενη οικονομική κατάσταση νοικοκυριού τους επόμενους 12 μήνες ⁴ | -22 | -12 | -6 | -4 | -5 | -10 | -13 | -9 | -12 | -13 | -18 | -19 | -13 |
| Οικονομική κατάσταση στην Κύπρο τους τελευταίους 12 μήνες | -51 | -52 | -48 | -38 | -33 | -42 | -46 | -43 | -46 | -48 | -57 | -58 | -49 |
| Αναμενόμενη οικονομική κατάσταση στην Κύπρο τους επόμενους 12 μήνες ⁴ | -41 | -40 | -27 | -18 | -13 | -31 | -27 | -24 | -36 | -41 | -41 | -52 | -40 |
| Τιμές καταναλωτικών αγαθών τους τελευταίους 12 μήνες | 83 | 85 | 88 | 84 | 82 | 84 | 87 | 79 | 78 | 78 | 80 | 78 | 76 |
| Αναμενόμενες τιμές καταναλωτικών αγαθών τους επόμενους 12 μήνες | 33 | 25 | 12 | 14 | 11 | 20 | 7 | 16 | 27 | 26 | 25 | 44 | 21 |
| Αναμενόμενη ανεργία στην Κύπρο τους επόμενους 12 μήνες | 27 | 22 | 19 | 17 | 11 | 16 | 15 | 17 | 17 | 17 | 19 | 24 | 18 |
| Καταλληλότητα τρέχουσας χρονικής στιγμής για μεγάλες αγορές | -54 | -56 | -54 | -48 | -50 | -46 | -52 | -44 | -45 | -42 | -51 | -49 | -44 |
| Δαπάνες για μεγάλες αγορές τους επόμενους 12 μήνες ⁴ | -34 | -36 | -32 | -36 | -36 | -42 | -43 | -30 | -24 | -27 | -24 | -21 | -33 |
| Καταλληλότητα τρέχουσας χρονικής στιγμής για αποταμίευση | -31 | -26 | -19 | -21 | -17 | -20 | -24 | -24 | -23 | -15 | -25 | -21 | -21 |
| Πιθανότητα αποταμίευσης τους επόμενους 12 μήνες | -48 | -36 | -32 | -35 | -31 | -32 | -38 | -43 | -42 | -35 | -39 | -33 | -34 |
| Δήλωση-περιγραφή για την τρέχουσα κατάσταση του νοικοκυριού | 11 | 12 | 15 | 15 | 20 | 16 | 14 | 14 | 15 | 17 | 16 | 14 | 15 |
| Αβεβαιότητα: δυσκολία πρόβλεψης οικονομικής κατάστασης νοικοκυριού ^{5,6} | 9 | 1 | 5 | 5 | -4 | -7 | 0 | -3 | 5 | 2 | 9 | 5 | 6 |

Σημειώσεις: ¹ Οι θετικές απαντήσεις αναφέρονται σε αύξηση/βελτίωση/καταλληλότητα/πάνω από το κανονικό/μεγάλη πιθανότητα και οι αρνητικές στα αντίθετα. Τα στοιχεία είναι διορθωμένα ως προς εποχικές διακυμάνσεις (seasonally adjusted). ² Η κατασκευή του δείκτη περιγράφεται στο https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/bcs_user_guide.pdf. ωστόσο, οι σταθμίσεις που χρησιμοποιούνται αντικατοπτρίζουν τη συνεισφορά των τομέων στο ΑΕΠ της Κύπρου. ³ Η κατασκευή του δείκτη περιγράφεται στο https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/bcs_user_guide.pdf. ⁴ Οι απαντήσεις στη συγκεκριμένη ερώτηση περιλαμβάνονται στην κατασκευή του δείκτη για την κάθε έρευνα. ⁵ Οι απαντήσεις στη συγκεκριμένη ερώτηση δε διορθώνονται ως προς τις εποχικές διακυμάνσεις (non-seasonally adjusted). ⁶ Διαφορά του ποσοστού ερωτώμενων που θεωρεί ότι η μελλοντική οικονομική κατάσταση (της επιχείρησης / του νοικοκυριού) είναι δύσκολο να προβλεφθεί από το ποσοστό αυτών που θεωρεί ότι είναι εύκολο να προβλεφθεί.

Κέντρο Οικονομικών Ερευνών
Πανεπιστήμιο Κύπρου

Ιστοσελίδα: <https://www.ucy.ac.cy/erc/el/>

Το δελτίο δημοσιεύει αποτελέσματα από τις Έρευνες Οικονομικής Συγκυρίας που διεξάγονται στην Κύπρο και συντονίζονται από το Κέντρο Οικονομικών Ερευνών ως μέρος του ευρωπαϊκού προγράμματος Joint Harmonised European Union Programme of Business and Consumer Surveys. Το δελτίο εκφράζει απόψεις των συγγραφέων* μόνο και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δε φέρει ευθύνη για οποιαδήποτε χρήση του περιεχομένου.

* Νίκη Δημοσθένους (demosthenous.niki@ucy.ac.cy)

* Βασιλική Μποζάνη (bozani.vasiliki@ucy.ac.cy)

* Νικολέττα Πασιουρτίδου (pashourtidou.nicoletta@ucy.ac.cy)

* Μαριάννα Χαραλάμπους (charalambous.a.marianna@ucy.ac.cy)

Επιτρέπεται η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή ή η μετάδοση, από οποιοδήποτε οπτικοακουστικό μέσο, όλου ή μέρους του δελτίου, με αναφορά στο παρόν δελτίο.